

سازمان سما

و اسسهه دانشگاه آزاد اسلامی
دانشگاه سما واحد حاجی آباد

حل مسئله معماری کامپیووتر

منبع : معماری کامپیووتر - منوچهر بابایی

WWW.HREZAPOUR.IR

حمیدرضا رضاپور

معماری کامپیووتر

درس ششم: واحد پردازشگر مرکزی

((CPU) واحدهای پردازشگر مرکزی)

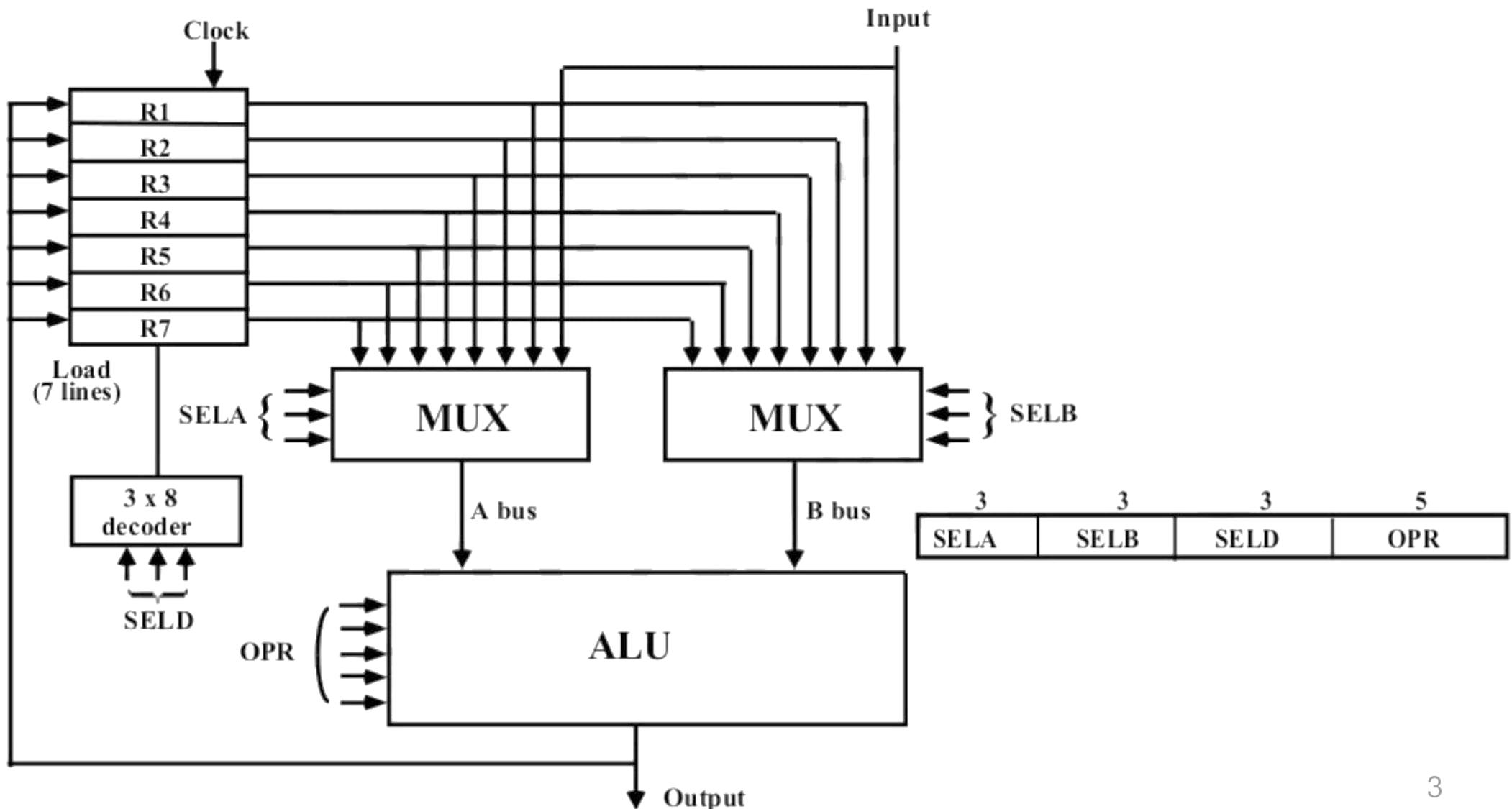
بخشی از کامپیوتر که عملهای پردازش داده‌ها را انجام می‌دهد و این واحدهای پردازشگر مرکزی می‌باشد. که شامل سه بخش عملهای می‌باشد:

۱- کنترل

۲- مجموعه ثبات‌ها

۳- واحد محاسبه و منطق (ALU)

((CPU) مرکزی پردازشگر واحد)

Microoperation	Symbolic Designation				Control Word
	SELA	SELB	SELD	OPR	
R1 $\leftarrow$ R2 - R3	R2	R3	R1	SUB	010 011 001 <u>00101</u>
R4 $\leftarrow$ R4 ~~or~~ R5	R4	R5	R4	OR	100 101 100 01010
R6 $\leftarrow$ R6 + 1	R6	-	R6	INCA	110 <u>000</u> 110 00001
R7 $\leftarrow$ R1	R1	-	R7	TSFA	001 000 111 00000
Output $\leftarrow$ R2	R2	-	<u>None</u>	TSFA	010 000 000 00000
Output $\leftarrow$ Input	<u>Input</u>	-	<u>None</u>	TSFA	000 000 000 00000
R4 $\leftarrow$ shl R4	R4	-	R4	SHLA	100 000 100 11000
R5 $\leftarrow$ 0	R5	R5	R5	XOR	101 101 101 01100

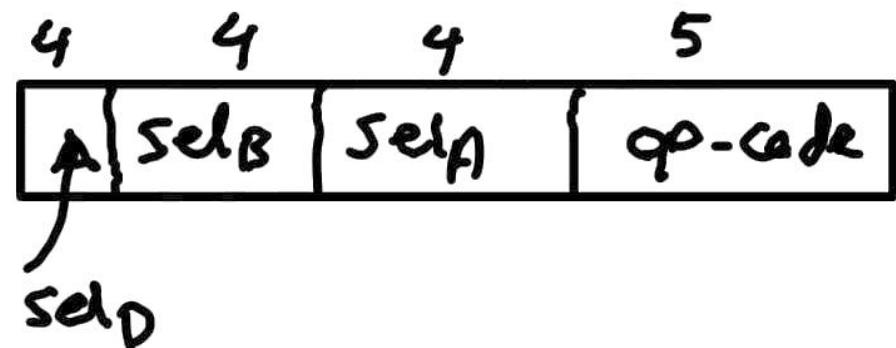
مثال (۱): در یک سیستم گذرگاه با ۱۲ ثبات، و ۲۰ عمل برای واحد محاسبه و منطق، کلمه کنترل را مشخص کنید.

$$\lceil \log 13 \rceil = 4 \quad \text{خطوط انتساب} \rightarrow \text{sel}_A = \text{sel}_B = 4$$

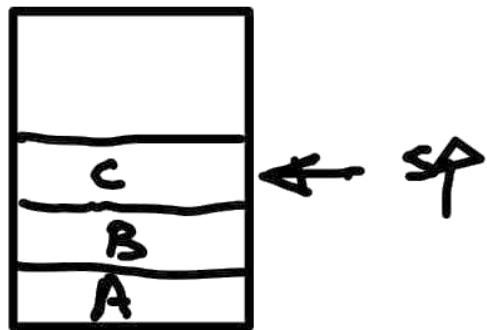
MUX_A, MUX_B

$$\lceil \log 20 \rceil = 5 \quad \text{عمل که}$$

$$\text{Decader} : 4 \rightarrow 16 \implies \text{sel}_D = 4$$

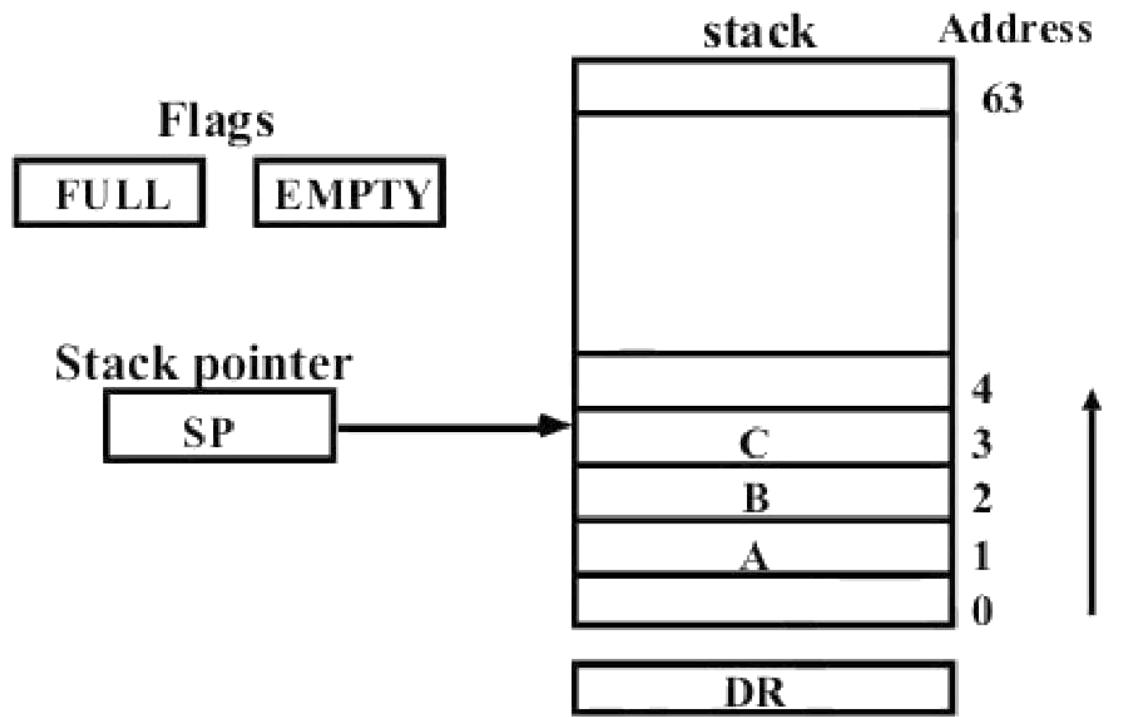

(سازمان پشته)

Last In first out

- ❖ یک ساختمان داده LIFO است.
- ❖ برای محاسبه عبارات محاسباتی کاربرد زیادی دارد.
- ❖ آدرس پشته توسط ثبات SP نگه داشته می شود.
- ❖ فقط عملیات درج(POP) و حذف(PUSH) را دارد.

/* Initially, SP = 0, EMPTY = 1, FULL = 0 */

PUSH

$SP \leftarrow SP + 1$

$M[SP] \leftarrow DR$

If ($SP = 0$) then ($FULL \leftarrow 1$)

$EMPTY \leftarrow 0$

POP

$DR \leftarrow M[SP]$

$SP \leftarrow SP - 1$

If ($SP = 0$) then ($EMPTY \leftarrow 1$)

$FULL \leftarrow 0$

$M[SP] \leftarrow DR$

$SP \leftarrow SP + 1$

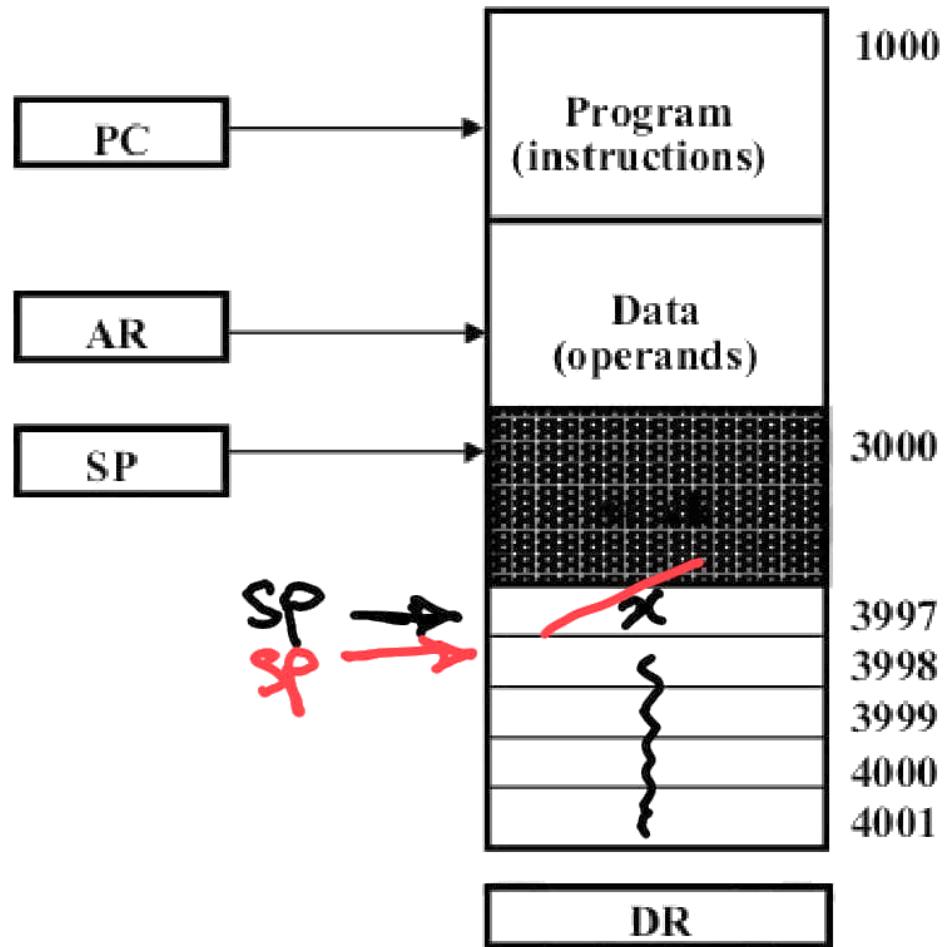
if ($SP = 0$) then $Full \leftarrow 1$

$SP \leftarrow SP - 1$

$DR \leftarrow M[SP]$

پشته حافظه ای

- PUSH: $SP \leftarrow SP - 1$
 $M[SP] \leftarrow DR$
- POP: $DR \leftarrow M[SP]$
 $SP \leftarrow SP + 1$

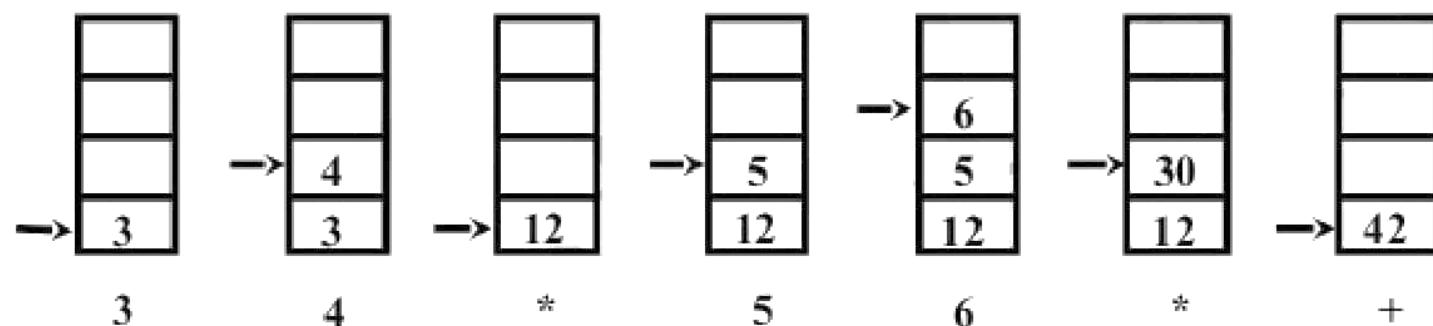
(نمایش لهستانی معکوس عبارات ریاضی)

A + B Infix notation

+ A B Prefix or Polish notation

A B + Postfix or reverse Polish notation

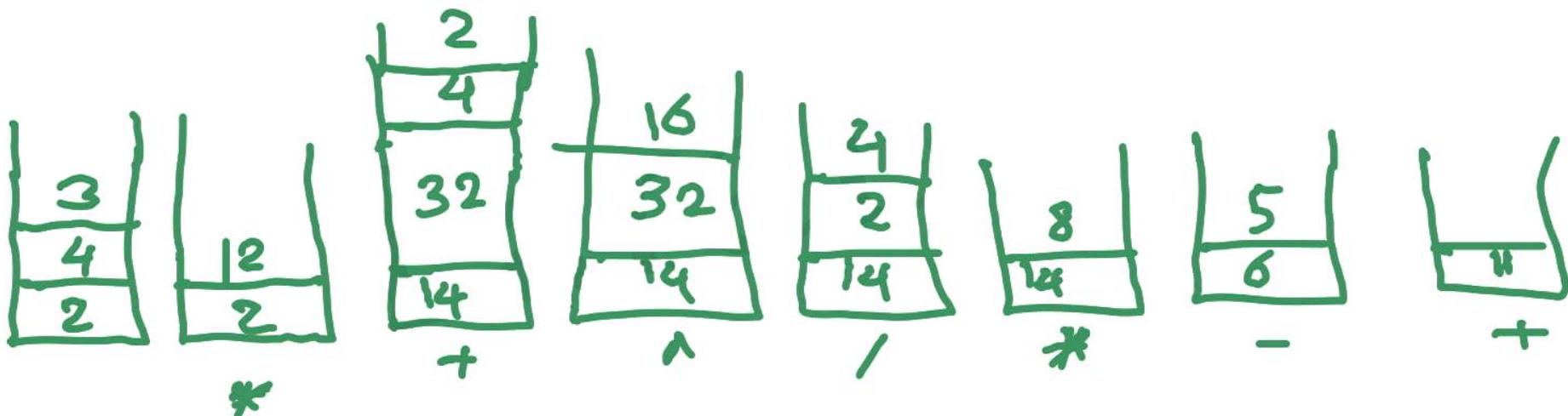
$$((3 * 4)^* + (5 * 6))^+ \Rightarrow 3\ 4\ *\ 5\ 6\ *\ +$$

مثال (۲): عبارت $2+4*3-32/4^2*4+5$ را با استفاده پشته محاسبه کنید.

$$\left[\left[(2 + (4 * 3)) - ((32 / (4^2)) * 4) \right] + 5 \right]$$

لمساً معکوس : RQ

(قالب دستورالعمل)

قالب دستورالعمل عموما شامل بخش های زیر است:

۱- میدان کد عمل

۲- میدان آدرس

۳- میدان روش آدرس دهی

(انواع پردازنده ها از نظر دستور)

Single accumulator organization:

ADD X /* $AC \leftarrow AC + M[X]$ */

سازمان یک ایندکس

General register organization:

ADD R1, R2, R3 /* $R1 \leftarrow R2 + R3$ */

ADD R1, R2 /* $R1 \leftarrow R1 + R2$ */

MOV R1, R2 /* $R1 \leftarrow R2$ */

ADD R1, X /* $R1 \leftarrow R1 + M[X]$ */

سازمان چند شتابی

Stack organization:

PUSH X /* $TOS \leftarrow M[X]$ */

سازمان لِشَّة ای

ADD

(دستورات از نظر تعداد آدرس)

Three-Address Instructions:

دستورات لـ آدرس

Program to evaluate $X = (A + B) * (C + D)$:

ADD R1, A, B	/* R1 $\leftarrow$ M[A] + M[B]	*/
ADD R2, C, D	/* R2 $\leftarrow$ M[C] + M[D]	*/
MUL X, R1, R2	/* M[X] $\leftarrow$ R1 * R2	*/

برنامه کوتاه
دستورات طولانی

- Results in short programs
- Instruction becomes long (many bits)

Two-Address Instructions:

Program to evaluate $X = \underline{(A + B)} * \underline{(C + D)}$:

MOV R1, A	/* R1 $\leftarrow$ M[A]	*/
ADD R1, B	/* R1 $\leftarrow$ R1 + M[B]	*/
MOV R2, C	/* R2 $\leftarrow$ M[C]	*/
ADD R2, D	/* R2 $\leftarrow$ R2 + M[D]	*/
MUL R1, R2	/* R1 $\leftarrow$ R1 * R2	*/
MOV X, R1	/* M[X] $\leftarrow$ R1	*/

One-Address Instructions:

- Use an implied AC register for all data manipulation
- Program to evaluate $X = (A + B) * (C + D)$:

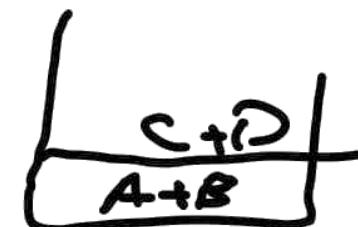
LOAD	A	/* AC $\leftarrow$ M[A]	*/
ADD	B	/* AC $\leftarrow$ AC + M[B]	*/
STORE	T	/* M[T] $\leftarrow$ AC	*/
LOAD	C	/* AC $\leftarrow$ M[C]	*/
ADD	D	/* AC $\leftarrow$ AC + M[D]	*/
MUL	T	/* AC $\leftarrow$ AC * M[T]	*/
STORE	X	/* M[X] $\leftarrow$ AC	*/

Zero-Address Instructions:

- Can be found in a stack-organized computer
- Program to evaluate $X = (A + B) * (C + D)$:

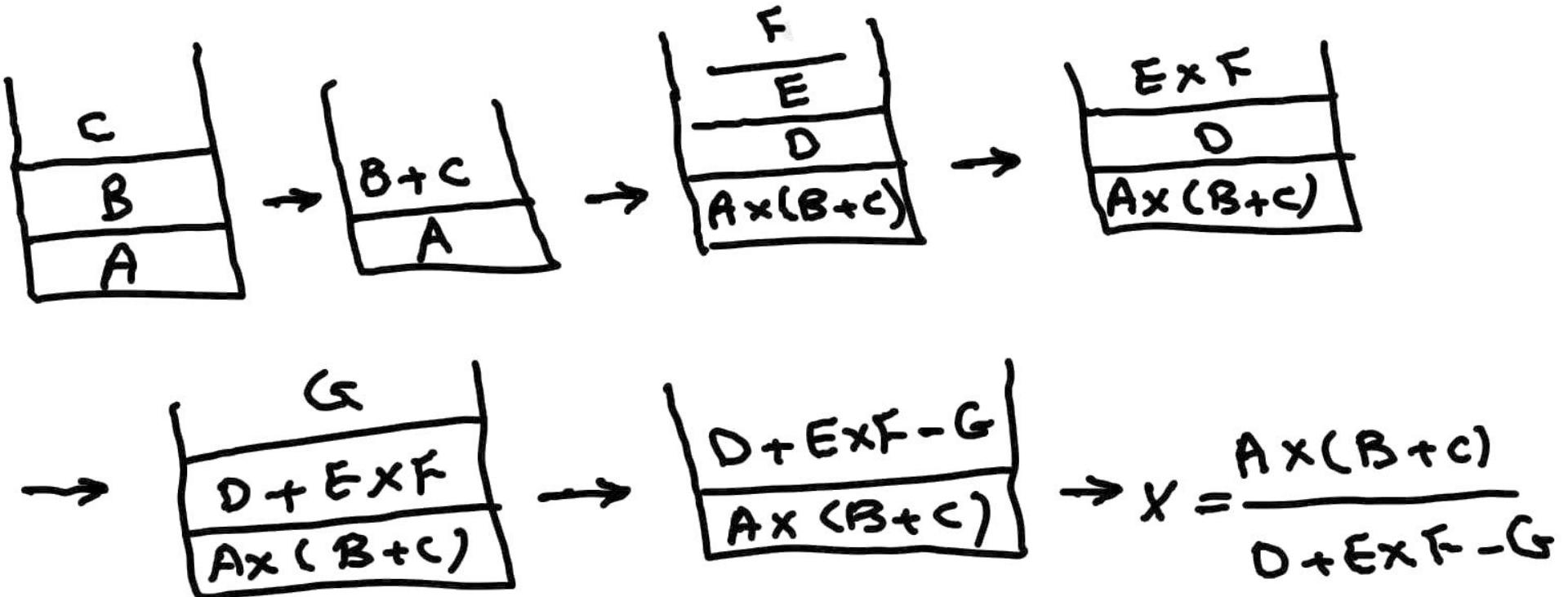
PUSH	A	/* TOS $\leftarrow$ A	*/
PUSH	B	/* TOS $\leftarrow$ B	*/
ADD		/* TOS $\leftarrow$ (A + B)	*/
PUSH	C	/* TOS $\leftarrow$ C	*/
PUSH	D	/* TOS $\leftarrow$ D	*/
ADD		/* TOS $\leftarrow$ (C + D)	*/
MUL		/* TOS $\leftarrow$ (C + D) * (A + B)	*/
POP	X	/* M[X] $\leftarrow$ TOS	*/

$$AB + CD + *$$

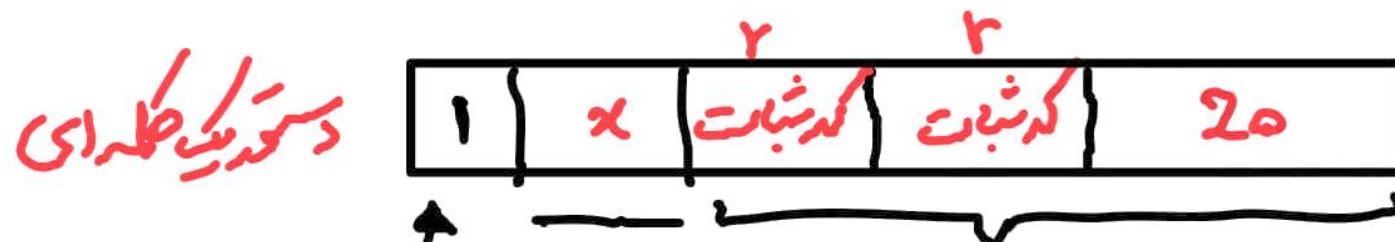
مثال (۳): در یک ماشین پشته ای، دستورات مقابل چه عبارتی را پیاده می کنند؟

Push A
Push B
Push C
Add
Mul
Push D
Push E
Push F
Mul
Add
Push G
Sub
Div
Pop X

مثال (۴): در یک ماشین سه آدرسه از شیوه های نشانی دهی مستقیم حافظه ای و ثباتی استفاده شده است. حجم حافظه اصلی 2^{20} واحد آدرس پذیر هشت بیتی و طول کلمه برابر چهار واحد آدرس پذیر است. اگر تعداد دستورات یک کلمه ای برابر تعداد دستورات نیم کلمه ای باشد، در آن صورت ماشین دارای چند ثبات همه منظوره است؟

$$\text{طول کلمه} : 4 \times 8 = 32 \text{ bit}$$

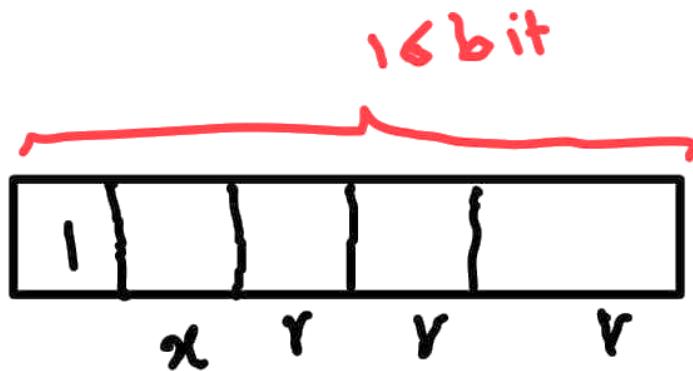
بخش نحوه آدرس دیگر که عمل کرد $\rightarrow 21$

آدرس حافظه : 20 bit

$$2r + x + 21 = 32$$

$$\rightarrow 2r + x = 11$$

۱۵
سکوئینگ کله:

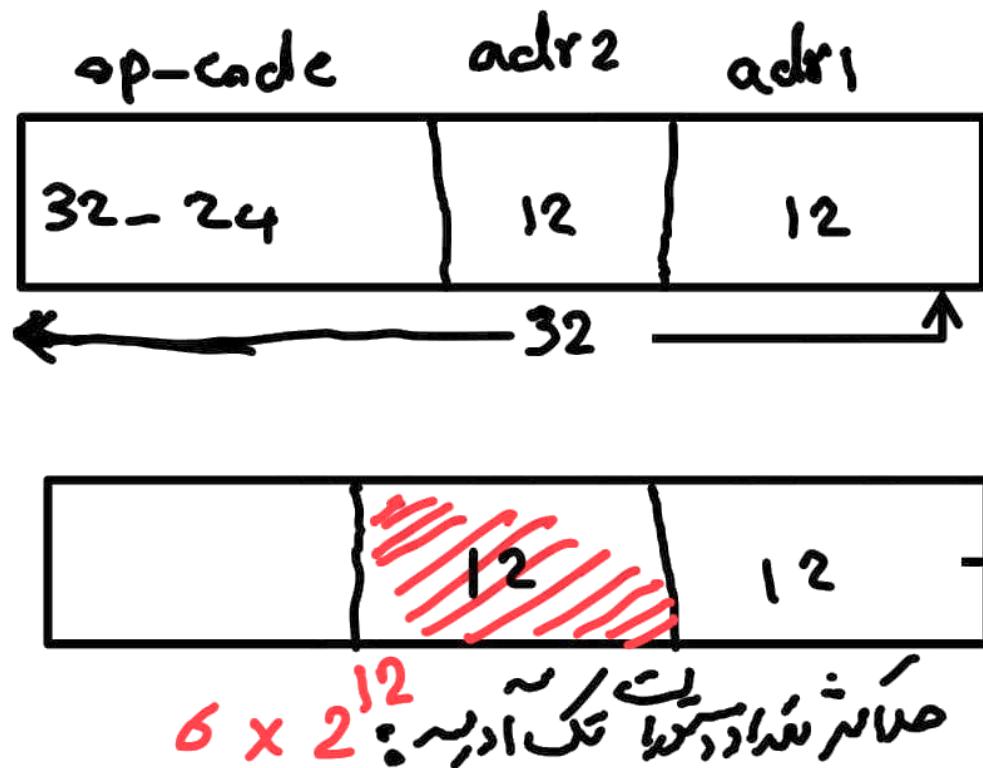
$$3r + x + 1 = 16$$

$$\rightarrow 3r + x = 15$$

$$2r + x = 11 \rightarrow r = 4$$

نتیجه: $2^4 = 16$ بیان چه مسئله دارد؟

مثال (۵): کامپیوتری دارای دستورالعمل های ۳۲ بیتی و آدرس های ۱۲ بیتی است. فرض کنید دستورالعمل دو آدرسه وجود دارد. حداکثر تعداد دستورالعمل های یک آدرسه چه تعداد می تواند باشد؟
توجه: شیوه نشانی دهی مستقیم است.

$$\rightarrow \text{op-code} = 8$$

$$\rightarrow 2^8$$

(نمودار درست را نهایت
در فرمت دو آدرسه)

(روشهای آدرس دهی)

- ❖ روش انتخاب عملوندهای موردنیاز برای اجرای دستور، وابسته به نحوه آدرس دهی دستورالعمل متفاوت است.
- ❖ مزایای استفاده از روش های آدرس دهی:
  - ۱- انعطاف پذیری زیاد در استفاده از اشاره گرها، شمارنده حلقه های تکرار، اندیس دهی داده ها و تغییر مکان برنامه
  - ۲- تعداد بیت های میدان آدرس دستورالعمل را کاهش می دهد.

روشهای آدرس دهی...

❖ روش ضمنی (Implied Mode)

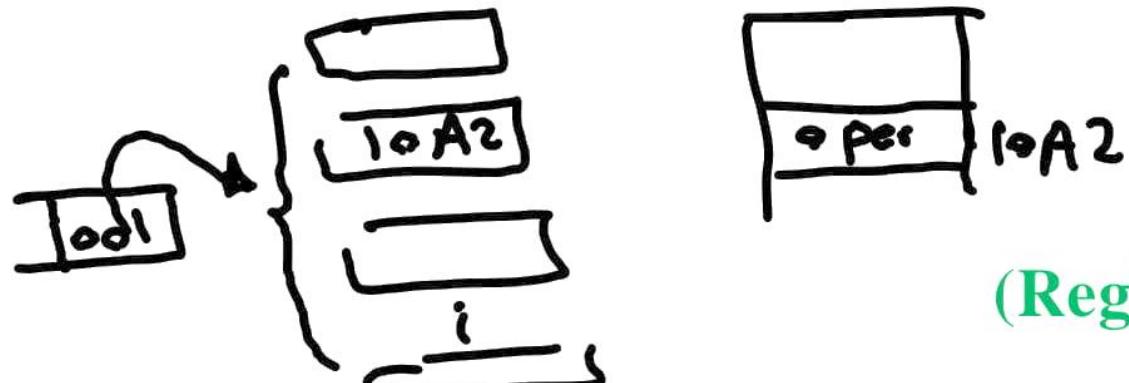
- در این روش آدرس دهی عملوندها در خود دستور بصورت ضمنی آمده است.
- نیازی به مشخص نمودن آدرس در دستور نیست.
- تمامی دستورات ارجاع به ثبات که از انباره استفاده می کنند از این نوع هستند
- دستورات کامپیوترهای پشتہ ای (دستورات صفرآدرسه از این نوع هستند).

❖ روش بلافصل یا آنی (Immediate Mode)

- در این روش بجای آدرس، خود عملوند جزیی از دستورالعمل است.
- دستورالعمل های بلافصل برای مقداردهی اولیه ثبات ها با یک مقدار ثابت مناسبند.

❖ روش ثباتی (Register Mode)

- در این روش، آدرس موجود در دستور آدرس یکی از R ثبات پردازند است.
- عملوند مورد نیاز در یکی از ثبات های پردازند است.
- میدان آدرس در این روش کوتاهتر است.
- دسترسی به عملوند در این روش نسبت به حافظه سریعتر است.

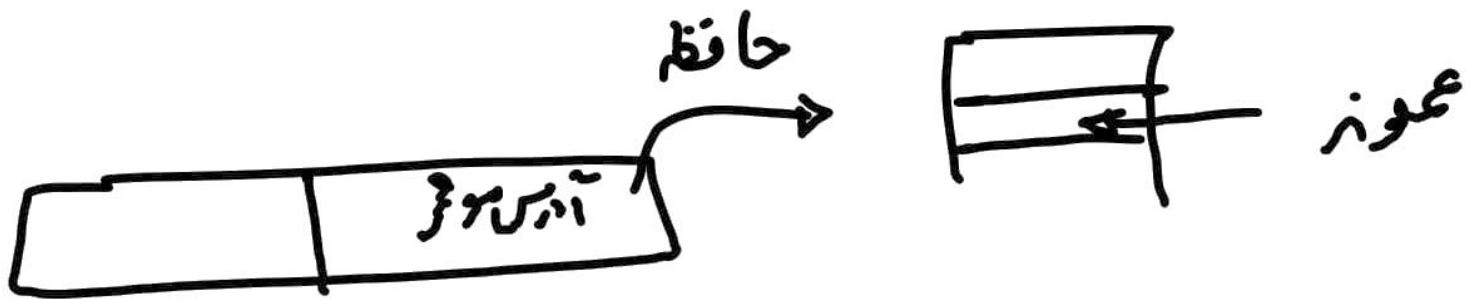

❖ روش غیرمستقیم ثباتی (Register Indirect Mode)

- در این روش، آدرس موجود در دستور آدرس یکی از ثباتهای پردازنده است که حاوی آدرس عملوند در حافظه است.

- نسبت به روش مستقیم بیت های کمتری به آدرس اختصاص داده می شود
- دسترسی به عملوند، کندتر است.

❖ روش خودافزایش یا خودکاهش (Auto Increment or Auto Decrement) مشابه روش غیرمستقیم ثباتی است با این تفاوت که پس از هر بار استفاده از آدرس حافظه مقدار آن در ثبات بطور خودکار افزایش یا کاهش می‌یابد.

❖ روش مستقیم (Direct Address Mode)

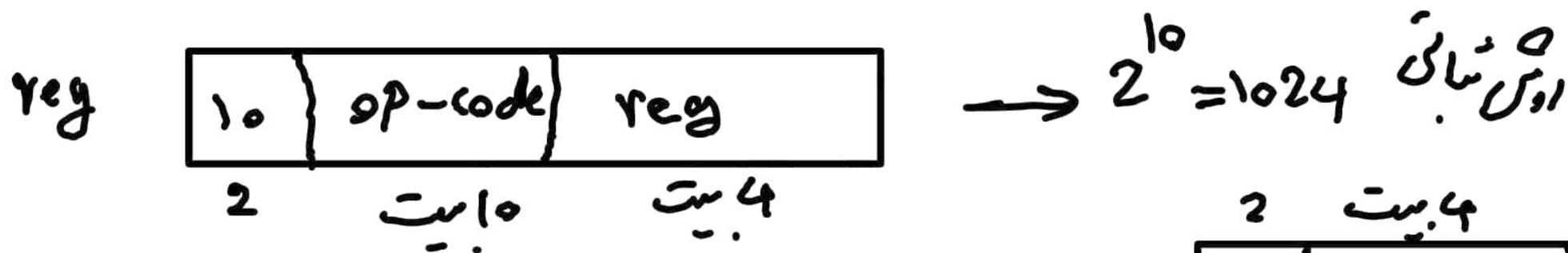
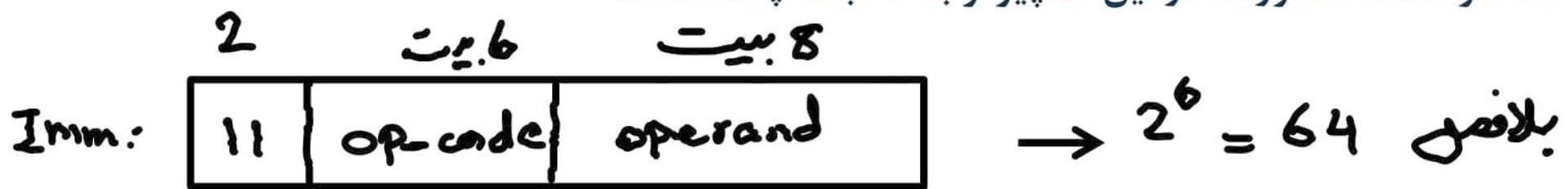
- میدان آدرس دستورالعمل، آدرس موثر عملوند در حافظه می باشد.
- در صورت بزرگ بودن حافظه اصلی، بخش بزرگی از دستورالعمل را اشغال می کند.

❖ روش غیرمستقیم (Indirect Address Mode)

- میدان آدرس دستورالعمل ، مکان، آدرس موثر عملوند در حافظه را مشخص می کند.
- در صورت بزرگ بودن حافظه اصلی ، بخش بزرگی از دستورالعمل را اشغال می کند.

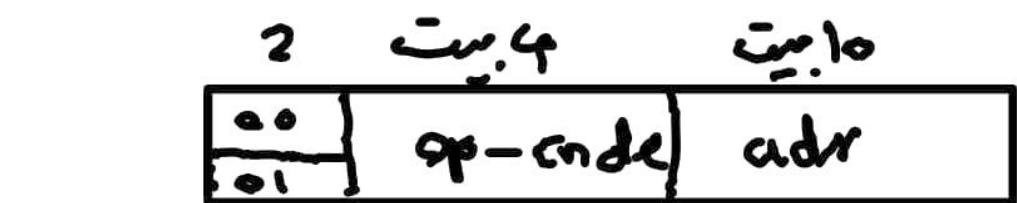
مثال (۵): در یک کامپیووتر چهار روش آدرس دهی

وجود دارد. اگر این کامپیووتر دارای یک کیلو کلمه ۱۶ بیتی باشد و هر دستور یک کلمه حافظه باشد و طول ثبات AC، هشت بیت باشد، حداکثر تعداد دستورات در این کامپیووتر با ۱۶ ثبات چندتاست؟

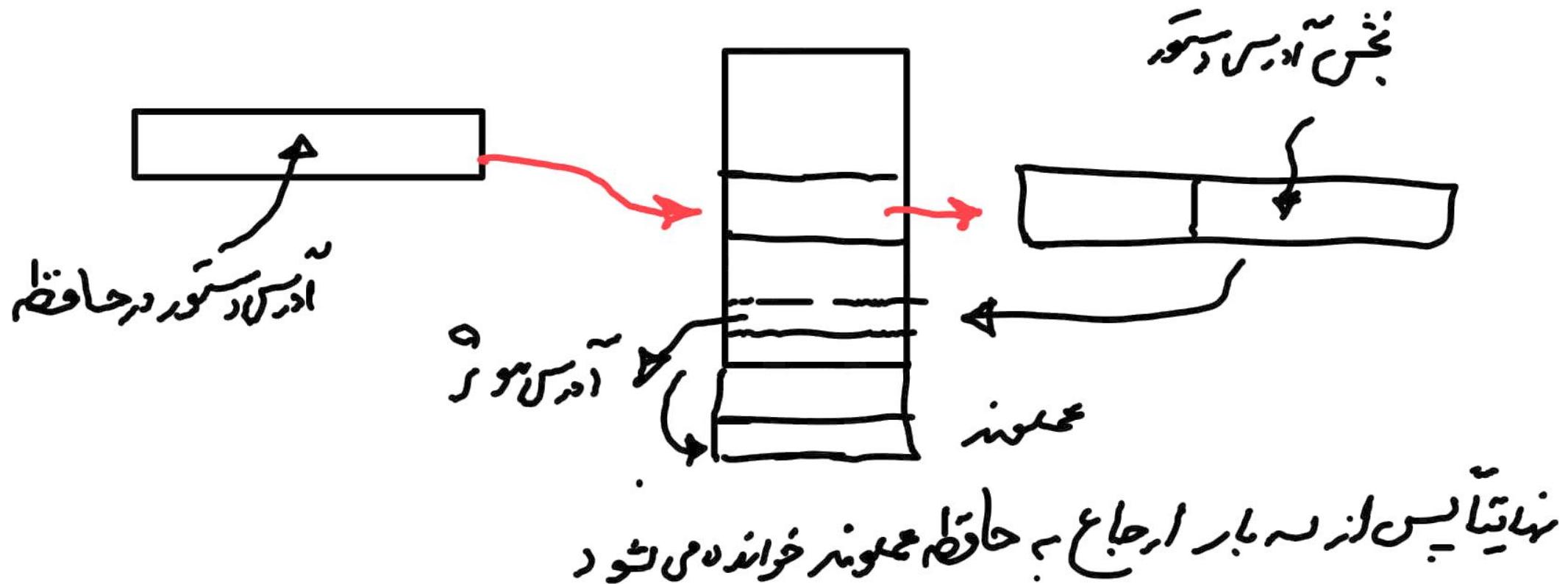
$$1K = 1024 = 2^{10} \rightarrow \text{adr} = 10 \text{ bit}$$

$$= 2^4 + 2^4 = 32$$

$$= 1024 + 64 + 32 = 1120$$

مثال (۶): برای دسترسی به یک عملوند، از ترکیب روش‌های آدرس دهی غیر مستقیم و غیرمستقیم ثباتی به قسمی که ابتدا با استفاده از روش غیرمستقیم ثباتی آدرس دستور مشخص شده و سپس از روش غیرمستقیم استفاده می‌شود. در این روش چند دسترسی به حافظه نیاز می‌باشد؟

مثال (۷): در یک کامپیوتر دستورات دارای ۲ فیلد آدرس شامل دستورات ۲۰بیتی، ۳۰بیتی و ۴۰بیتی می باشند. اگر در این کامپیوتر فقط یک روش آدرس دهی وجود داشته باشد و تمامی دستورات مراجعه به حافظه باشند، آنگاه کدام گزینه در مورد تعداد دستورات از هر نوع صحیح نیست؟

(۱) تعداد دستورات ۲۰بیتی، ۴ تا و تعداد دستورات ۳۰بیتی $4K$ و تعداد دستورات ۴۰بیتی، $4M$

+ (۲) تعداد دستورات ۲۰بیتی، ۲ تا و تعداد دستورات ۳۰بیتی $8K$ و تعداد دستورات ۴۰بیتی، $8M$

+ (۳) تعداد دستورات ۲۰بیتی، 2^x تا و تعداد دستورات ۳۰بیتی 2^{10+x} و تعداد دستورات ۴۰بیتی، $2^{2(10+x)}$

(۴) هیچکدام

نوع دستور

2	{ بخش آدرس }	{ کل معن }

$$x$$

$$30 - (20 - x - 2) = 12 - x$$

بخش آدرس

کل معنی

$$20 - 2 - 2 = 16$$

$$12 - x$$

مثال (۸): برای انجام عمل STORE و LOAD با استفاده از دستورات تک آدرسی و صفر آدرسی بصورت $M[X] \leftarrow M[X] + M[Y]$ با استفاده از دستورات تک آدرسی و صفر آدرسی به ترتیب چند بار از ثبات انباره (AC) استفاده می‌شود؟ (X و Y آدرس‌های حافظه می‌باشند)

- در دستورات صفر آدرس فرکسلز پیشنهاد شده و نیازی به انباره نداریم

- دستورات تک آدرس:

$$\begin{cases} AC \leftarrow M[X] \\ AC \leftarrow AC + M[Y] \\ M[X] \leftarrow AC \end{cases}$$

مثال (۹): یک ماشین دارای دستورات ۲۰ بیتی است و هر آدرس حافظه ۶ بیتی می‌باشد بعضی از دستورات تک آدرسی و بعضی ۲ آدرسی می‌باشند اگر n دستور العمل دو آدرسی موجود باشد حداقل تعداد دستورات ممکن تک آدرسی چندتا است؟ (۵ روش آدرس دهی در این ماشین وجود دارد)

۱۰۵۷

$$20 - 15 = 5 \rightarrow 2^5 = 32$$

کل عمل

حداقل تعداد دستورات
دو آدرس

نقد ارسانی / سعاده
لشته

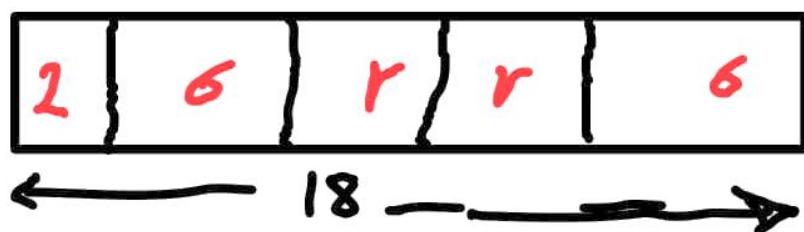
$$32 - n =$$

۳			بیت

حداقل دستورات تک آدرس
 $\rightarrow (32 - n) \times 2^6$

مثال (۱۰): در یک ماشین سه آدرس، حجم حافظه اصلی^{۱۸} ۲ کلمه ۱۸ بیتی (هر کلمه معادل سه واحد آدرس پذیر) است. شیوه آدرس دهی در این ماشین مستقیم (ثبتاتی و حافظه ای) و بلا فصل است. و دستورات ماشین در قالب یک کلمه ای و دو کلمه ای کد می‌شوند. با فرض اینکه تعداد دستورات یک کلمه ای ۶۰ عدد باشد. با در نظر گرفتن تنوع روش‌های آدرس دهی در دستور حداکثر تعداد دستورات دو کلمه ای را بیابید.

کلمه روش آدرس دهی

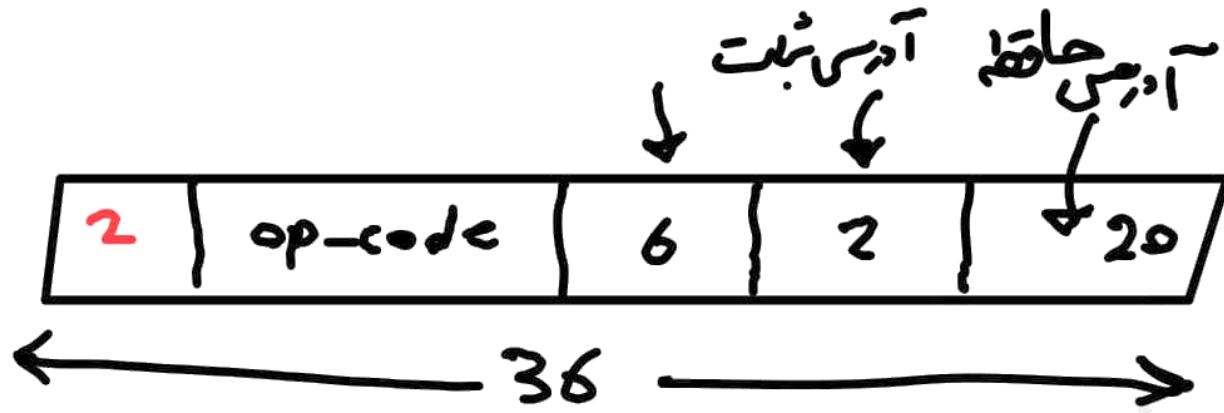

کلمه → کلمه

$$\rightarrow 2^r + 14 = 18 \rightarrow r = 2$$

(حاصل آدرس نیزی) $2^{18} \times 3$: آدرس حافظه

→ 20 bit : آدرس حافظه

$$\rightarrow \text{op-code} = 38 - 30 = 6 \rightarrow 2^6 = 64$$

دستور العمل حما
 دو کمینای

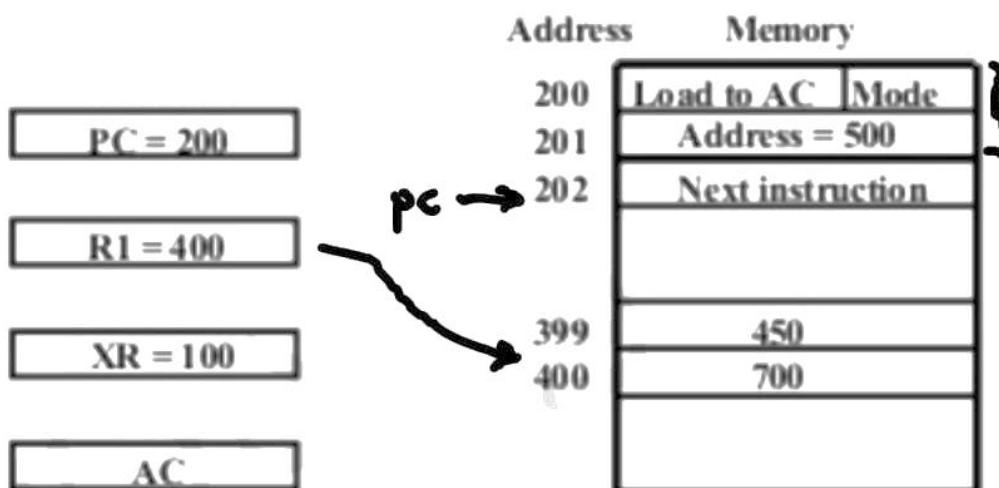
❖ روش آدرس دهی نسبی (Relative addressing mode)

- در این روش شمارنده برنامه به بخش آدرس دستور اضافه می شود، تا آدرس موثر بدست آید.
- فیلد آدرس در این روش کوتاه است.
- با استفاده از این روش میتوان یک حافظه بزرگ را با تعداد بیت کم آدرس دهی کرد.

- ❖ روش آدرس دهی اندیسی یا شاخص دار (Indexed addressing mode)
  - در این روش محتوای یک ثبات شاخص به بخش آدرس دستور اضافه می شود. تا آدرس موثر محاسبه شود.
  - ثبات شاخص، یک ثبات خاص از پردازنده است.

❖ روش آدرس دهی با ثبات پایه (Base Register addressing mode)

- در این روش محتوای یک ثبات پایه به بخش آدرس دستور اضافه می شود. تا آدرس موثر محاسبه شود.
- مشابه روش قبلی است با این تفاوت که در اینجا ثبات، یک ثبات پایه است.

Addressing Mode	Effective Address	Content of AC	
Direct address	500	$\text{/* AC} \leftarrow (500)$	800
Immediate operand	-	$\text{/* AC} \leftarrow 500$	500
Indirect address	800	$\text{/* AC} \leftarrow ((500))$	300
Relative address	702	$\text{/* AC} \leftarrow (\text{PC}+500)$	325
Indexed address	600	$\text{/* AC} \leftarrow (\text{XR}+500)$	900
Register	-	$\text{/* AC} \leftarrow \text{R1}$	400
Register indirect	400	$\text{/* AC} \leftarrow (\text{R1})$	700
Autoincrement	400	$\text{/* AC} \leftarrow (\text{R1})+$	700
Autodecrement	399	$\text{/* AC} \leftarrow -(\text{R})$	450

(دستورالعمل های انتقال داده)

Name	Mnemonic
Load	LD
Store	ST
Move	MOV
Exchange	XCH
Input	IN
Output	OUT
Push	PUSH
Pop	POP

معرفی
 نمایش
 از
 تابعیت
 شناخت
 خنثی
 خود
 فرداخی

Mode	Assembly Convention	Register Transfer
Direct address	LD ADR	$AC \leftarrow M[ADR]$
Indirect address	LD @ADR	$AC \leftarrow M[M[ADR]]$
Relative address	LD \$ADR	$AC \leftarrow M[PC + ADR]$
Immediate operand	LD #NBR	$AC \leftarrow NBR$
Index addressing	LD ADR(X)	$AC \leftarrow M[ADR + XR]$
Register	LD R1	$AC \leftarrow R1$
Register indirect	LD (R1)	$AC \leftarrow M[R1]$
Autoincrement	LD (R1)+	$AC \leftarrow M[R1], R1 \leftarrow R1 + 1$
Autodecrement	LD -(R1)	$R1 \leftarrow R1 - 1, AC \leftarrow M[R1]$

(دستورالعمل های دستکاری داده ها)

Name	Mnemonic
Increment	INC
Decrement	DEC
Add	ADD
Subtract	SUB
Multiply	MUL
Divide	DIV
Add with Carry	ADDC
Subtract with Borrow	SUBB
Negate(2's Complement)	NEG

Name	Mnemonic
Logical shift right	SHR
Logical shift left	SHL
Arithmetic shift right	SHRA
Arithmetic shift left	SHLA
Rotate right	ROR
Rotate left	ROL
Rotate right thru carry	RORC
Rotate left thru carry	ROLC

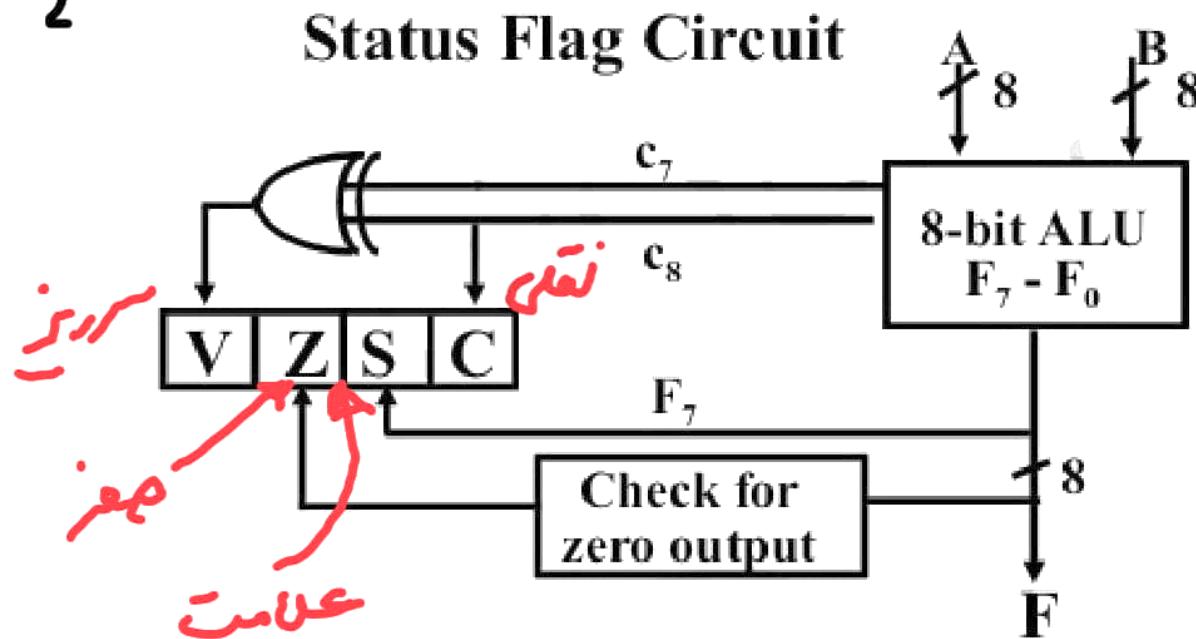
Name	Mnemonic
Clear	CLR
Complement	COM
AND	AND
OR	OR
Exclusive-OR	XOR
Clear carry	CLRC
Set carry	SETC
Complement carry	COMC
Enable interrupt	EI
Disable interrupt	DI

(دستورالعمل های کنترل برنامه)

Name	Mnemonic
Branch	BR
Jump	JMP
Skip	SKP
Call	CALL
Return	RTN
Compare(by -)	CMP
Test (by AND)	TST

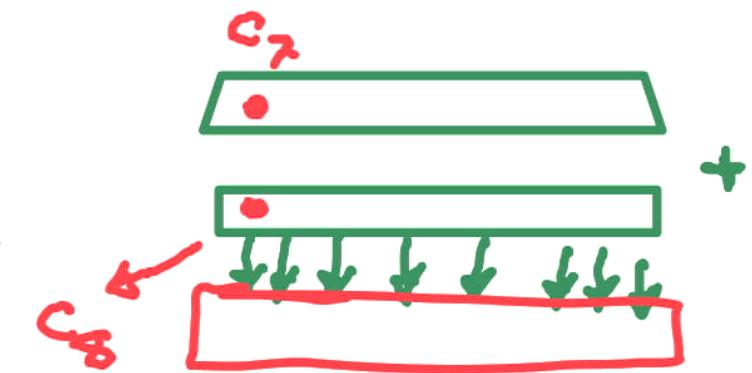
* کی عدالت بینی عالیاً در حدو دهار دارد.

$$-(2^{n-1}) \leq N \leq 2^{n-1}$$

$$\begin{array}{r}
 11110000 \\
 + 11101100 \\
 \hline
 1\leftarrow 11011100
 \end{array}$$

$$C=1 \quad V=0 \quad Z=0 \quad S=1$$

$$\bar{A}+1 = 00010000 = +16$$

$$A = 11110000 = -16$$

$$B = 00010100 = +20$$

$$\bar{B} = 11101011$$

$$\bar{B}+1 = 11101100$$

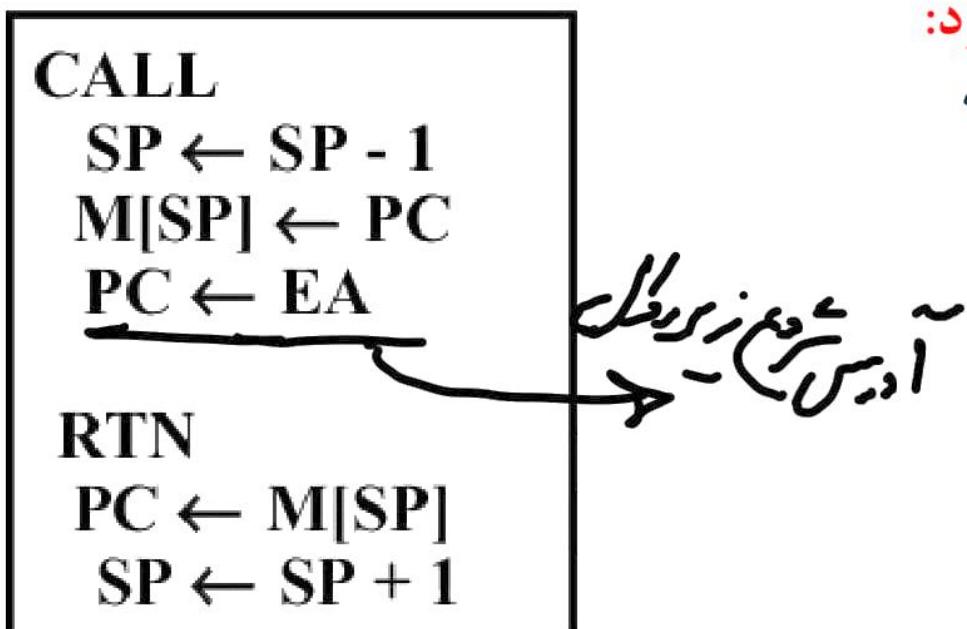
Mnemonic	Branch condition	Tested condition
BZ	Branch if zero	$Z = 1$
BNZ	Branch if not zero	$Z = 0$
BC	Branch if carry	$C = 1$
BNC	Branch if no carry	$C = 0$
BP	Branch if plus	$S = 0$
BM	Branch if minus	$S = 1$
BV	Branch if overflow	$V = 1$
BNV	Branch if no overflow	$V = 0$
<i>Unsigned</i> compare conditions ($A - B$)		
BHI	Branch if higher	$A > B$
BHE	Branch if higher or equal	$A \geq B$
BLO	Branch if lower	$A < B$
BLOE	Branch if lower or equal	$A \leq B$
BE	Branch if equal	$A = B$
BNE	Branch if not equal	$A \neq B$
<i>Signed</i> compare conditions ($A - B$)		
BGT	Branch if greater than	$A > B$
BGE	Branch if greater or equal	$A \geq B$
BLT	Branch if less than	$A < B$
BLE	Branch if less or equal	$A \leq B$
BE	Branch if equal	$A = B$
BNE	Branch if not equal	$A \neq B$

(فراخوانی و بازگشت از زیرروال)

- فراخوانی زیرروال: عبارت است، از یک کد عمل به همراه ادرسی که شروع زیرروال را مشخص می‌کند.
- آدرس دستور العمل بعدی (موجود در شمارنده برنامه) در یک مکان موقت ذخیره می‌شود.
  - کنترل به شروع زیرروال منتقل می‌شود.

آدرس برگشت میتواند به یکی از صورتهای زیر ذخیره شود:

- اولین مکان از حافظه مربوط به زیربرنامه
- یک مکان ثابت در حافظه
- در ثبات‌های پردازنده
- در حافظه پشتہ (بهترین راه)

(وقفه)

❖ وقفه به منظور برخورد و حل مشکلات ناشی از مسایلی است که خارج از روال معمول برنامه ایجاد می شود.
در هنگام وقفه کنترل اجرا مانند زیرروالها از برنامه جاری به برنامه سرویس دهی وقفه منتقل می شود.

تفاوت های رویه وقفه با زیر روالها در فرآخوانی:

- وقفه معمولاً توسط یک سیگنال داخلی یا خارجی رخ می دهدونه با اجرای یک دستورالعمل
- آدرس سرویس دهی وقفه با سخت افزار مشخص می شودن بوسیله میدان آدرس دستور
- رویه وقفه معمولاً تمام اطلاعات لازم را برای تعیین وضعیت پردازنده در آینده ذخیره می کند

(وقفه...)

وضعیت پردازنده پس از اجرای برنامه سرویس وقفه با استفاده از موارد زیر مشخص می گردد:

۱- محتوای شمارنده برنامه

۲- محتوای تمامی ثبات های پردازنده

۳- محتوای بعضی از بیت های وضعیت یا PSW

(انواع وقفه)

۱-وقفه خارجی: خارج از پردازنده وحافظه-از وسایل ورودی، خروجی (I/O)-از مدارهای کنترل کننده منبع تغذیه.

عوامل تولید وقفه خارجی:

-وسایل I/O متقاضی انتقال داده

-وسایل I/O اعلام کننده پایان انتقال داده

-انقضای زمان یک رخداد

-از کار افتادن منبع تغذیه

Time out-

۲-وقفه داخلی: از اجرای برنامه جاری ناشی می شوند.-اجرای غیرمجاز یا اشتباه یک دستور-تله یا دام

عوامل تولید وقفه داخلی:

-سرریز ثبات

- تقسیم بر صفر

- کد عمل غیرمعتبر

- سرریز پشتہ

- نادیده گرفتن مقررات محافظتی

❖ وقفه های داخلی با برنامه همگام هستند در حالیکه وقفه های خارجی با برنامه ناهمگام هستند، و مستقل از اجرای برنامه هستند.

۳-وقفه نرم افزاری: وقفه با اجرای یک یا چند دستور-برخلاف وقفه های دیگر با سیگنال های سخت افزاری پردازندۀ اتفاق نمی افتد.

انتقال کنترل اجرای پردازندۀ از حالت کاربر به حالت ناظر-اجرای دستورالعمل های ورودی-خروجی پیچیده که در حالت کاربر امکانپذیر نیست.

(کامپیوتروهای CISC-RISC)

مشخصه های CISC:

- ۱- وجود دستورات زیاد ساده کردن کامپایلر
- ۲- انواع متنوعی از روش های آدرس دهی
- ۳- قالب دستورات با طول متغیر
- ۴- دستوراتی که عملوندها را در حافظه دستکاری می کنند.
- ۵- دستور العمل های که کارایی دارند اما بندرت استفاده می شوند.
- ۶- وجود مدارهای سخت افزاری زیاد بدلیل وجود روش های آدرس دهی و کاهش سرعت محاسبات

مشخصه های RISC

- ۱- بیشتر دستورات در یک پالس ساعت اجرا می شوند.
- ۲- دستیابی به حافظه منحصر است به دستورات Load و Store ۱۰- کنترل سخت افزاری بجای ریزبرنامه
- ۳- بیشتر عملوندها در ثبات ها هستند تا در حافظه اصلی
- ۴- دستورات کوتاهتری دارند
- ۵- تعداد ثبات های بیشتری نیاز دارد
- ۶- دستورات و روش های ادرس دهی نسبتا کم
- ۷- دستورات با طول ثابت
- ۸- استفاده از خط لوله دستورالعمل
- ۹- عملیات ثبات به ثبات- ذخیره در حافظه

(پنجره های ثباتی)

هنگامی استفاده از یک رویه، در زمان ترجمه به زبان ماشین:

- ۱- مقادیر ثبات های مورد نیاز ذخیره می شوند
- ۲- پارامترهای لازم برای اجرای رویه تحويل داده می شوند.
- ۳- پس از بازگشت از رویه مقادیر قبلی ثبات ها بازیابی می شوندو نتایج به برنامه فراخوانده تحويل می شوند
- ۴- ذخیره و بازیابی ثباتها و تحويل نتایج یک کار زمانبر است

دربرخی از پردازنده های RISC برای اجتناب از ذخیره و بازیابی مقادیر ثبات ها از پنجره ثباتی استفاده می شود.

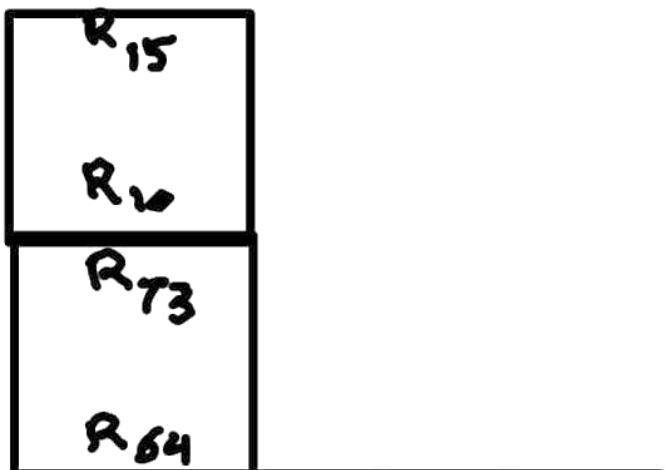
D,A مشترک

D مخصوص

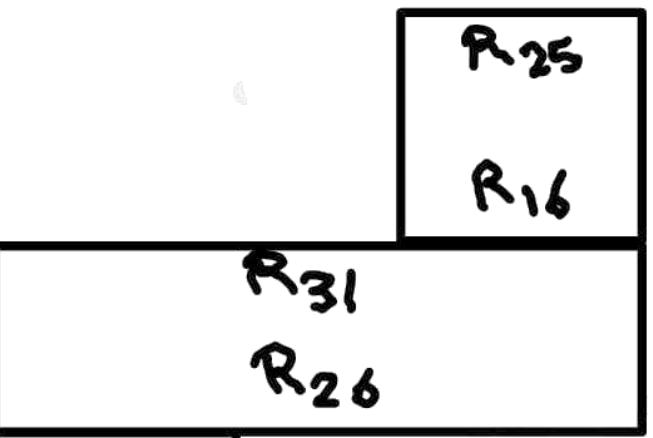
D,C مشترک

C مخصوص

C,B مشترک

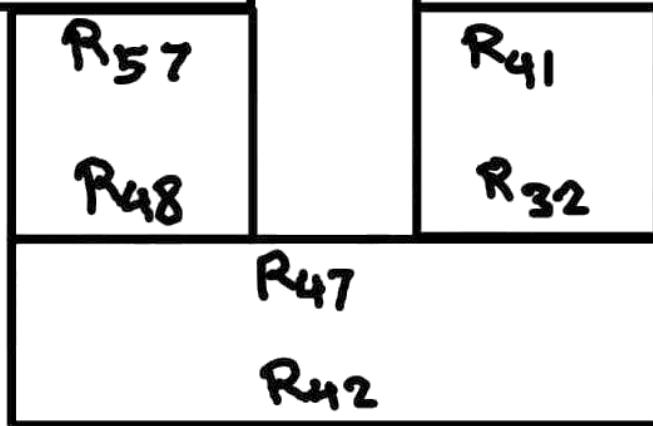
مشترک در رده
C,C

A مخصوص

B,A مشترک

B مخصوص

R₄₁

R₃₂

B مخصوص

بطور کلی تعداد ثبات های قابل دسترس توسط هر پنجره بصورت زیر محاسبه می شود:

تعداد ثبات های مخصوص هر پنجره + تعداد ثبات های مشترک در تمامی پنجره ها + دوباره ثبات های مشترک بین دو پنجره مجاور هم

تعداد ثبات های مورد نیاز در پردازندۀ :

(تعداد ثبات های مخصوص هر پنجره + تعداد ثبات های مشترک بین دو پنجره مجاور) * تعداد پنجره ها + تعداد ثبات های مشترک در تمامی پنجره ها

مثال (۱۱): در یک پردازنده RISC که از روش پنجره ثبات (Register Window) استفاده می کند، ۸ ثبات سراسری و ۸ ثبات مشترک بین هر دو پنجره مجاور وجود دارد. اگر مجموع ثبات های پردازنده ۱۲۰ عدد باشد و هر پنجره نیز ۸ ثبات محلی داشته باشد. تعداد پنجره های ثبات در این پردازنده چیست؟

$$G = 8$$

$$C = 8$$

$$L = 8$$

$$120 = (L + C)n + G$$

$$(8 + 8)n + 8 = 120 \rightarrow n = \frac{112}{16} = 7$$